

DOI 10.32405/2308-8885-2018-4-18-22 УДК 37.015.31: 159.922.73 : 7

Половіна Олена Анатоліївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса
Грінченка, м. Київ, Україна, lena-ped@ukr.net

ІНТЕГРАТИВНА ФУНКЦІЯ МИСТЕЦТВА У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

У статті наведено практичні рекомендації щодо використання інтегративного потенціалу мистецтва в розвитку дітей 5–7-ми років: представлено технологію роботи, що ґрунтується на методі креативної структурованої імпровізації, спрямованому на розвиток уміння бачити і розуміти прекрасне в природі і довкіллі через емоційне сприймання; осмислення дитиною комунікативної функції мистецтва на основі використання музики, літератури, гри, пізнавальних завдань тощо; активізації інтересу до різного роду спілкування. Виокремлено педагогічні умови використання інтегративної функції мистецтва в закладах дошкільної освіти.

Ключові слова: мистецтво, інтегративна функція, метод креативної структурованої імпровізації, ігрові вправи, психогімнастика, педагогічні умови.

Актуальність проблеми визначається наявністю певних суперечностей, зокрема між необхідністю розвитку творчих здібностей дитини 5–7-ми років та домінуванням у практиці дошкільної і початкової ланок освіти технологій формування у дошкільників відповідних технічних вмінь та навичок у процесі ознайомлення дітей з мистецтвом. Також актуальність окресленого питання засвідчується дотичністю його до вирішення завдання впровадження синергетичного підходу до організації освітнього середовища закладів дошкільної освіти, згідно з яким (за визначенням В. Кременя) педагог має створити умови для нового діалогу дитини з природою, мистецтвом, навколишнім світом, що ґрунтується на ідеї самоор-

ганізації та визначенні необхідності пов'язувати, а сприяти розкриттю власних тенденцій розвитку творчих здібностей дитини.

З огляду на актуальність доводить-ся констатувати і той факт, що сучасна освітня практика належним чином не використовує пласт цінних надбань представників сучасної вітчизняної наукової формації щодо розвитку творчих здібностей особистості. Надмірне занурення в іноземний досвід, хаотичний пошук інновацій часто згубно впливає на якість освітнього процесу в закладах дошкільної освіти України. У прагненні зробити усілякі реформи в освіті універсальними відбувається заперечення усього попереднього педагогічного досвіду та ініціюються методи, які кардинально протилежні тра-

диційним. Занятійна система свого часу (50–60-ті рр. XX ст.) також була своєрідною новацією, яка знівелювала засади суспільного дошкільного виховання та викоринила з дитячих садків атмосферу творчої співпраці педагогів та вихованців. В умовах сьогодення, визначаючи зміст освітнього процесу, працівники закладів дошкільної освіти орієнтуються на запити батьків, які замовляють інтенсифікацію когнітивного розвитку дитини за рахунок нівелювання інших, не менш значимих сфер (фізичної, емоційної, духовної).

Домінантою в дошкільній освіті повинно бути орієнтування на природу дитини дошкільного віку, в основі якої – прагнення до пізнання багатогранності світу та формування власного життєвого досвіду. Вирішення цього завдання можливе лише за умови використання мистецтва як універсального інтегративного освітнього засобу.

Аналіз досліджень з проблеми.

Аналіз наукових розвідок Е. Белкіної, В. Єзیکєєвої, Н. Зубаревої Л. Пантелєєвої, Г. Сухорукової, Є. Фльоріної, Р. Чумічової та ін. дозволив стверджувати, що залучення дітей до мистецтва потрібно здійснювати за певним алгоритмом:

1. Визначення педагогом інформаційного змісту та ілюстративного поля.
2. Пріоритетна роль дорослого (мотивує, демонструє, розповідає).
3. Організація педагогом закріплення дитячих вражень.

Вивчення теоретичних питань ознайомлення дітей з мистецтвом дозволило відзначити: педагоги-класики (Н. Зубарева, Т. Казакова, Н. Курочкіна, Л. Пантелєєва, Е. Фльоріна, Р. Чумічова) наполягають на важливості уникнення складних за тематикою, засобами виразності полотен, скульптурних та архітектурних об'єктів. Більшість дітей старшого дошкільного віку трактують образ твору (що намальовано) на предметно-побутовому рівні (Н. Зубарева), не пов'язують засобу виразності із задумом (чому обрані така форма, колір), деякі художньо-образотворчі ефекти сприймають буквально (не розуміють відблисків, світлотіні, перспективи).

Проте існує інший погляд, представлений французьким мистецтвознавцем Франсуазою Барб-Галль, викладений у

праці «Як розмовляти з дітьми про мистецтво» [1]. Основними засадами представленої автором моделі спілкування дітей з мистецтвом є **діалогічність** як спосіб існування та розвитку культури: спілкування в мистецтві, спілкування через твори мистецтва, що передбачає емоційну взаємодію з іншою особистістю; здатність формувати художні образи, що заснована на особистісній якості образного пізнання світу і складає основу змісту культури; спільна діяльність дорослого і дитини, яка виключає наслідування зразка, а передбачає активні дії дитини в мистецькому середовищі. Такий підхід дозволяє реалізувати основну мету звернення особистості до мистецтва – **реалізацію потреби в пізнанні та отриманні естетичного задоволення**. Автор пропонує знайомитися із творами мистецтва, не відволікаючись на розлогі історичні відомості стосовно епохи, художника та сюжету картини. Ф. Барб-Галль переконує, що дорослим потрібно **опосередковано** спонукати дитину уважно розглядати картину, помічати деталі, говорити про свої почуття після споглядання, ділитися емоціями та загалом сповна насолоджуватися світом мистецтва. Вона звертає увагу на особливість дітей, що полягає у відсутності тривалої концентрації уваги на одному предметі, неможливості довго ходити на чималі дистанції тощо. З метою всебічного розвитку, прищеплення дитині любові до мистецтва, наповнення її внутрішнього світу різноманітною гамою емоцій, почуттів та вражень авторка наполегливо радить відмовитися від пропозицій дорослого розглянути той чи інший твір мистецтва. Дитина повинна сама здійснити вибір, хоч би яким дивним він здавався. Саме така **самостійність** спонукатиме дитину до уникнення формалізму та шаблонності у спілкуванні з мистецтвом.

Мета статті. Описати технологію використання мистецтва як інтегратора розвитку творчих здібностей дитини дошкільного віку.

Виклад основних положень. У сучасних дослідженнях (К. Демчик, О. Дронова, Т. Житник, В. Рагозіна, О. Саприкіна, О. Семенов, Н. Фаломєєва, Т. Фасолько, Л. Шульга та ін.), присвячених проблемі використання мистецтва як засобу

впливу на розвиток дітей, і художньо-естетичних програмах одним із пріоритетних завдань є розвиток інтересу дітей до культури в цілому та зокрема до мистецтва. У залученні дітей до надбань національної та світової художньої культури важливу роль відіграють мистецькі осередки (художні музеї, картинні галереї, виставкові зали тощо) і власне образотворча діяльність дітей. Проте пріоритетну роль провідника у світ мистецтва для дитини виконує дорослий. Власне, його емоційне ставлення до мистецтва, обізнаність у цій сфері, бажання залучати дітей до цієї діяльності є гарантом формування творчої особистості дошкільника. Інтегративність мистецтва полягає в тому, що за його допомогою педагог може не лише розвинути та збагатити особистий, індивідуальний досвід ставлення дитини до світу, а й допомогти їй опанувати умінням проникати у внутрішній світ іншої особистості, бачити та відчувати світ, трансльований митцями, завдяки чому досягається розвиток здатності співчувати іншій людині та розділяти її радість.

Формування **художньо-естетичної компетенції дитини дошкільного віку** передбачає обізнаність у галузі «мистецтво», прагнення та здатність реалізувати на практиці свій художньо-естетичний потенціал для одержання власного неповторного результату творчої діяльності. У дітей дошкільного віку творчий потенціал розвивається у різних видах діяльності: ігровій, пізнавальній, образотворчій. Засобом насичення цих видів діяльності виступає мистецтво (літературне, театральне, музичне, образотворче). Різні види мистецтва відображують одні й ті ж явища довкілля, а художні образи в них виконують інтегративну функцію.

Інтегративність мистецтва проявляється наступним чином: взаємопов'язані різноманітні прояви довкілля (колір, звук, простір, рух, форма) характеризують (описують) одне й те ж явище з різних сторін, фіксують засобами мистецтва і здійснюють інтегрований вплив на розвиток дитячої особистості.

Враховуючи класичні та інноваційні підходи до формування особистості дитини, пропонуємо власний погляд

на використання інтегративності мистецтва в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Насамперед зазначимо: неправильним є акцентування уваги дітей на якій-небудь одній тематиці, стилі, жанрі мистецтва під час організації образотворчої діяльності. Існуючі дослідження і практики розвитку дошкільників у процесі творчої діяльності в основному спрямовані на оволодіння ними основами зображувальної граматики, орієнтування на розвиток раціонального мислення, формування технічних навичок в образотворчості на основі наслідування і тренування, а це призводить до створення технічно якісного, але шаблонного продукту, в якому відсутній індивідуальний прояв емоційно-чуттєвої сфери дитини. На основі узагальнення трьох підходів до загальної, спеціальної і холистичної природи творчих здібностей, нами розроблено технологію, спрямовану на: 1) розвиток емоційно-чуттєвого сприйняття об'єктів і явищ довкілля; 2) забезпечення умов для самовираження кожної дитини.

Важливим для реалізації технології є розвиток у дитини таких якостей, як **спостережливість та емоційність**. Провідним методом для формування спостережливості є **спостереження в довкіллі**, що допомагають викликати радість, подив, зацікавлення, надають можливість пізнати щось нове. У сприйнятті краси не можна поспішати, неспішність виключає байдужість. Будь-яке захоплення починається з мовчазного споглядання, адже мовчанням іноді можна сказати більше, ніж словами. Потім запропонуйте дітям вдихнути цю красу на повні груди, щоб вона потрапила в найглибші закутки душі. Порадьте дітям прислухатися до себе: *«Відчуваєш? Ти став трохи іншим, тебе переповнюють нові почуття. Спробуй передати їх словами»*. *Із дитячих вуст злітатимуть слова захоплення. Допоможіть їм підібрати слова, сповнені вдячністю красі: «Гарно! Чудово! Надзвичайно! Дивовижно!»*

Краса, яка сприймається усіма органами чуттів, проникає глибоко в душу і назавжди оселяється там. Дивовижна краса світу, його емоційна душа із чутливими струнами барв відкривається

перед дітьми через колір. У сприйманні кольору діти відчують його красу всіма органами відчуття: *дивуються гарячому темпераменту червоного кольору, захоплюються мелодійним співом зеленого, насолоджуються медовим смаком жовтого та свіжим подихом блакитного, зачаровуються терпким ароматом казкового фіолету*. Щоб допомогти пропустити красу через себе, запропонуйте дітям ігровий прийом: *перетворитися в колір, показати його настрій і розсміятися голосно, як червоний, лагідно усміхнутися жовтим, засумувати блакитним і заспокоїтися зеленню*. Здатність дитини глибоко відчувати колір допомагає краще розуміти навколишній світ, відчувати гармонію природи і милуватися її красою. Різноманітність відтінків зачаровує безмежними властивостями кольорів у створенні краси. Вихователю доцільно звертати увагу дітей на їхнє багатство, розмаїття, особливості, запропонувати дати їм назву і заохотити до милування і насолодження відтінками.

Щоб навчити дітей під час спостережень самостійно виокремлювати мальовничі куточки довкілля, бачити предмети в цікавих ракурсах, радимо використовувати **метод «чарівні рамки»** (через імітацію бінокля, підзорної труби, рамки, вирізаної з кольорового картону різних розмірів та геометричних форм – овал, квадрат, прямокутник) та **ігровий прийом «Розглядання з різних точок»** (поблизу, відійшовши від предмета, переміщаючись лівише – правіше). Використання їх дає змогу сконцентрувати увагу дошкільників на певних конкретних об'єктах і явищах, побачити себе в ролі художника, який знайшов цікавий об'єкт і відтворив його, та досягнути народження задуму, який потім «оживає» у дитячій діяльності.

Під час спостережень доцільно використовувати **емоційні вправи**: «На що схожа хмаринка?» (зверніть увагу дітей, що хмари можуть набувати найрізноманітнішої форми, запропонуйте порухатися як хмари, спробуйте створити хмару під час експериментально-дослідної діяльності); «Який у повітря смак?» (запропонуйте дітям уявно ковтнути, вдихнути весняне повітря й відповісти на запитання); «Як шумлять дерева?» тощо.

Зацікавлення та активізація творчості дітей стимулюється за допомогою різних **засобів**: серія розповідей (казок, історій) вихователя про художника, живопис, картину, творчий процес («Хто такий художник», «Вигадана казка», «Великий художник природа», «Казка осіннього дощу», «Розповідь про петриківський розпис»); мистецтвознавчі бесіди («Які бувають картини», «Картина розповідає, запитує, дивує, кличе», «Майстерня художника», «Музей – місце, де живуть картини»); художньо-дидактичні ігри («Художній салон», «Виставка картин», «Знайди помилку», «Вгадай секрет кольору», «Секрет жесту, міміки, пози»); творчі завдання («Картинна галерея», «Майстерня дизайнерів», «Декоративна студія», «Магазин подарунків» тощо).

Самовираження дитини досягається за рахунок створення образу, який **виключає наслідування зразка**, шаблонність, стереотипність. Створення образу, або образотворення, – процес інтегративний. Власне, він ґрунтується на умінні усвідомити і відобразити дійсність або інше явище різними художніми засобами (звуком, пластиною, рухом, кольором, ритмом, словом, знаком, символом). Тобто *образотворення ми розглядаємо як інструмент поліфонічного сприймання світу*. Інтегративність в образотворенні виявляється у тому, що естетично спрямовані види діяльності дітей (малювання, ліплення, декоративна, театральна, музично-ритмічна діяльність) існують як супроводжуючі у психічному, фізичному, соціальному розвитку особистості.

Джерела образотворення поділяються на рукотворні та природні. Усі об'єкти і явища соціального і природного довкілля можуть бути прототипами образотворення. Педагогу важливо допомогти дитині зрозуміти: що ти хочеш донести своїм образом? Без відповіді на це питання створити образ неможливо. Також педагогу варто усвідомити, що створювати образ – це не відтворювати певний об'єкт або явище. В першу чергу, створювати образ – це відтворювати його ознаки за допомогою пережитих емоційних вражень, які формуються внаслідок візуального, аудіального, тактильного, кінестетичного та емоційного контакту.

Загальновідомо, що наявність зразка дорослого убиває творче начало. Наслідуючи дії дорослого, дитина копіює його світорозуміння, що передається голосом, фарбою, рухом. Наше завдання – спонукати дитину до формування власного уявлення про світ та фіксацію вражень через створення образу. У цьому допоможе правило: образ створюється від предмета, об'єкта, явища. Але образ може бути створений із хаосу і лише потім набути тематичного вигляду (в малюванні яскравим прикладом може бути кляксографія, у мовленні – дитяча «абракадабра», яка нерідко набуває римованості та забарвлена інтонаційно). Тому так важливо уникати шаблонів, штучних зразків та репетицій – адже за цим втрачається істинність образотворення (наприклад, під час підготовки до свят діти настільки запрограмовані репетиціями, що на святі неможливо відтворити атмосферу свята).

Активізація образотворчої діяльності дітей дошкільного віку за **методом креативної структурованої імпровізації (МКСІ)** передбачає використання такого інструменту, як зерно образотворення. Це джерело інформації, яке активізує увагу та уяву під час процесу образотворення. Тема в образотворенні – це простір, що не має чітких кордонів, тому межі теми окреслюються там, де починається простір іншої теми. Пропонуємо наступний алгоритм створення образу:

- Крок перший: налагоджуємо контакт (візуальний, аудіальний, тактильний, кінестетичний) з об'єктом образотворення (зерном образу).

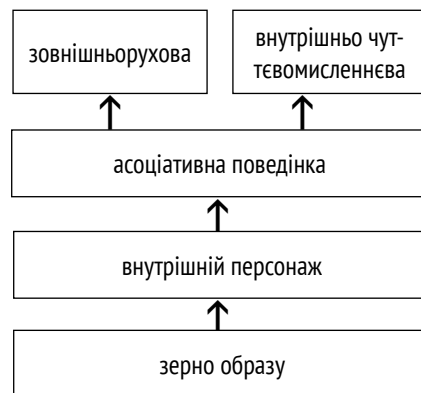

Рис.1. Вертикаль образотворення

- Крок другий: розглядаємо деталі.
- Крок третій: «оживлення» образу.
- Крок четвертий: уявляємо, що може трапитися із зерном образу.

В основі такої моделі міститься вертикаль образотворення (рис. 1).

Таким чином, зерно образу – це джерело інформації, яке діти активізують за допомогою уваги та уяви. Джерелом інформації можуть бути будь-які об'єкти і явища соціального і природного довкілля.

Під час роботи з зерном образу слід враховувати психологічні особливості дітей: їхню надзвичайну емоційну чутливість і здатність до чуттєвого сприйняття, завдяки чому дошкільникам легше, ніж дорослим, побачити форми, кольори, почути звуки, відчути смак, настрій тощо. На цьому етапі радимо використовувати такі **методичні засоби**: *художньо-дидактичні ігри; екскурсії та прогулянки на природу, до музею, на виставку, в театр; фантазування, імпровізації на теми літературних творів; психогімнастика; музику* тощо. Наприклад, робота з зерном образу дощу передбачає виконання емоційно-імітаційних вправ «Я – дощ», слухання звукового запису дощу, візуалізацію образу в картинах художників, створення краплин води під час дослідно-експериментальної діяльності, спостереження за дощем, прогулянки під теплим дощем, створення рухового образу краплинок тощо. Відчуваю, що виникають під час роботи з зерном образу, допомагають дитині створити свій власний образ (предмета, явища, рослини або тварини) та наділити його певним характером, почуттям, настроєм. Діти дошкільного віку із задоволенням перевтілюються в образи і демонструють не лише їхні особливості, а й нюанси настрою («Я – квітка», «Я – дерево», «Я – вітер», «Я дилюся», «Я – зірка», «Я - звук», «Я веселий гарбуз», «Сеньйор Помідор», «Лебідь» тощо).

Logic Malaguzzi: «Важливо, щоб довкілля функціонувало у якості акваріуму, який відображає думки, ідеї, стосунки, культуру людей...» – цей постулат яскраво ілюструє представлену технологію. Діти будують стосунки у просторі, який досліджують, торкаючись предметів, рухаючись, вслуховуючись, вдивляючись.

Діти здатні контролювати власне навчання та розвиток. Педагог – надійний товариш, який вміє вчасно з'являтися і вчасно самовідсторонюватися.

Ефект від застосування даної технології полягає в тому, що в дітей є безліч способів заявити про себе: драматизація, музика, спів, танці, фотографія, конструювання, бесіда тощо. Таким чином вони, опановуючи «мову символів» у різних видах мистецтва, створюють образи для дослідження своїх талантів та формують власне ставлення до світу. Завдання дорослого – організувати вільний доступ до матеріалів, за допомогою яких дитина виражає свій внутрішній стан, щось сокровенне та особисте, формує власні уявлення про світ, та допомогти запам'ятати їй власні відчуття. Важливо також стимулювати та емоційно підтримувати образотворення дітей.

Висновки та пропозиції. Для повноцінного використання мистецтва як інтегратора в дошкільній освіті педагог має стати «режисером радості». Увага акцентується на захопленості та вмінні педагога будувати стосунки з дітьми на основі спільного пошуку свободи та краси самовираження. Інноваційність запропонованої технології полягає в можливості відразу бачити результат своїх зусиль; самостійно й нестандартно міркувати; обґрунтовувати свою думку; не боятися завдань із багатьма варіантами розв'язання; обирати власний варіант та обґрунтовувати свій вибір. Ми переконані, що формування творчої особистості дітей дошкільного віку без спеціального педагогічного стимулювання внутрішніх сил дитини відбувається повільно та менш ефективно. Для оптимізації використання інтегративної функції мистецтва в закладах дошкільної освіти необхідні наступні **педагогічні умови**:

- визнання права дитини на власне бачення, трактування подій, явищ природного та соціального довкілля, прояв власних інтересів у сфері мистецтва;
- інтеграція емоційно-естетичного й пізнавального в процесі образотворення;
- збагачення досвіду дослідницької діяльності, умінь ставити пізнаваль-

ні питання, виділяти суперечності й проблеми;

- активізація творчої ініціативи, самостійності, індивідуальності дитини за рахунок уникнення зразка, стереотипності;
- насичення розвивального середовища матеріалами, предметами, що забезпечують ініціювання інтересу дітей до пізнання світу.

У зв'язку з можливістю і необхідністю використання описаної технології і методів її реалізації в умовах інтегрованого навчання у 1-му класі, вважаємо, що **подальші розвідки** слід здійснити саме в цьому напрямі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Барб-Галль Ф. Як розмовляти з дітьми про мистецтво [Текст] / пер. з франц. Софії Рябчук. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2014. – 192 с.
2. Половіна О.А. Образотворча майстерня // Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; наук. ред. Г. В. Беленька; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна та ін. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 352 с.
3. Семенов О. С. Формуємо творчо спрямовану особистість: перші кроки : [навч. посіб. для педагогів позашкільних та дошкільних навч. закладів] / Олександр Сергійович Семенов. – Луцьк : ПДВ «Твердиня». – 2016. – 156 с.
4. Фасолько Т. С. Технології розвитку художньої творчості дошкільників в образотворчій діяльності. – Кременець : Видавничий центр ОГП, 2011. – 156 с.
5. Фаломеева Н. А. Педагогічні технології естетичного виховання дітей віком 5–10 років засобами музичного мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец.13.00.07. «Теорія і методика виховання» / Н. А. Фаломеева; АПН України; Ін-т пробл. виховання. – Київ, 2001. – 22 с.

Половіна Е. А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільного образотворення Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, г. Київ, Україна, lena-ped@ukr.net

Інтегративная функция искусства в формировании творческой личности ребенка

В статье приведены практические рекомендации по использованию интегрированного потенциала искусства в развитии детей дошкольного возраста; представлена технология работы, которая основывается на методе креативной структурированной импровизации, направленном на развитие умения видеть и понимать прекрасное в природе и окружающей среде через эмоциональное восприятие; осмысление ребенком коммуникативной функции искусства на основе использования музыки, литературы, игры, познавательных задач и тому подобное; активизация интереса к раз-

личного рода общению. Выделены педагогические условия использования интегративной функции искусства в учреждениях дошкольного образования.

Ключевые слова: искусство, интегративная функция, метод креативной структурированной импровизации, игровые упражнения, психогимнастика, педагогические условия.

Polovina O. A., PhD, Associate Professor of Department of Preschool Education of the Pedagogical Institute of Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine, e-mail: lenaped@ukr.net

An integrative function of Art in the formation of child's creative personality

The issue of using art as a universal educational means for influencing the development of a child of 5-7 years has been actualized. The analysis of scientific researches of E. Belkina, V. Yezikeeva, N. Zubareva, L. Panteleeva, G. Sokhurukova, E. Florina, R. Chumichova and the traditional scientific approaches to familiarization children with art have been presented. The contradiction between traditional and non-traditional approaches to children's art has been revealed. F. Barb-Gall's model of children's communication with art, which provide dialogue and indirect role of adults, has been analyzed. Based on the analysis of modern studies (K. Demchyk, O. Dronova, T. Zhitnik, V. Ragoza, O. Saprykina, N. Folomeeva, T. Fasolko, L. Shulha, etc.), the role of an adult has been defined as a leader of a child into the world of art.

The author's opinion how to use art as an integrator for development of child's personality, implemented through the method of structured creative improvisation has been proposed. This method is aimed at developing the ability to see and understand the beauty of nature and the environment through emotional perception. Moreover, comprehension by the child of the communicative function of art involves music, literature, games, cognitive tasks, etc., as well as activation of interest in various kinds of communication. The author determines the work with the core of an image as the most optimal method for working with children, which is not regulated by certain rules, and it involves centering on the source of the image.

The pedagogical conditions of optimization of the usage of the integrative function of art in kindergarten aimed at the special pedagogical stimulation of the child's internal forces have been determined.

Keywords: art, integrative function, method of creative structured improvisation, game exercises, psycho-gymnastics, pedagogic

Стаття надійшла до редакції 22.06.2018 р.

DOI 10.32405/2308-8885-2018-4-18-22 УДК 7:655.3.066.32-027.323

Чепіль Лариса Петрівна,

асистент кафедри факультету архітектури, будівництва і декоративно-прикладного мистецтва, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, методист Вижницького коледжу прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка, Україна, decorative.applied.art@ukr.net

Гордейчук Наталія Іванівна,

викладач-методист української мови та літератури, Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка, м. Вижниця, Чернівецька обл., Україна, decorative.applied.art@ukr.net

МИСТЕЦТВО ВИГОТОВЛЕННЯ ЛИСТІВОК

У статті висвітлюються історичні відомості про появу і розвиток листівок як засобу комунікації людей та етапи становлення традиції привітання за допомогою листівок. Надано класифікацію листівок за типами: за призначенням, за змістом, за формою, за техніками та методами оздоблення, ілюстровані, електронні. Представлено зразки вітальних листівок різної тематики, зокрема з колекцій буковинських філокартистів.

Автори наводять рекомендації щодо створення зображення, написання і організації тексту вітальних листівок.

Ключові слова: листівка, вітальна листівка, типи листівок, організація зображення і тексту листівки.

Поява мережі Інтернет і стрімкий розвиток інформаційних комп'ютерних технологій спричинив зміни у способах комунікації – сучасна молодь практично перейшла до спілкування надсиланням коротких СМС, стилих повідомлень у Інстаграм, Фейсбук. Здається, у минуле відійшла традиція розсилати близьким поштою листівки, які сьогодні більше цікавлять фахівців – істориків, мистецтвознавців, етнографів, педагогів та ін.

Актуальність даної теми полягає в тому, що листівки не зникли з обігу й продовжують займати певне місце в обміні як особистою, так і діловою інформацією. Більше того – листівка переживає новий етап розвитку, що

пов'язано з відродженням старовинних ремесел і можливостями нових професій (дизайнера, наприклад), появою нових художніх технік та новими формами дозвілля дорослих і дітей – майстер-класами, етнографічними фестивалями, де практикують виготовлення листівок у різний спосіб.

Проблему історичного розвитку рукописних і друкованих набутоків людства, у тому числі й листівок, розглядали М. Тимошик, С. Серов, М. Лавров. Дослідження сучасної листівки та її особливостей здійснили В. Михайленко та М. Шлеєв (останній розробив класифікацію сучасних листівок і їх типологічних властивостей). Технології виготовлення листівок вивчали К. Шонк-Русич та В. Побєдін.